

6

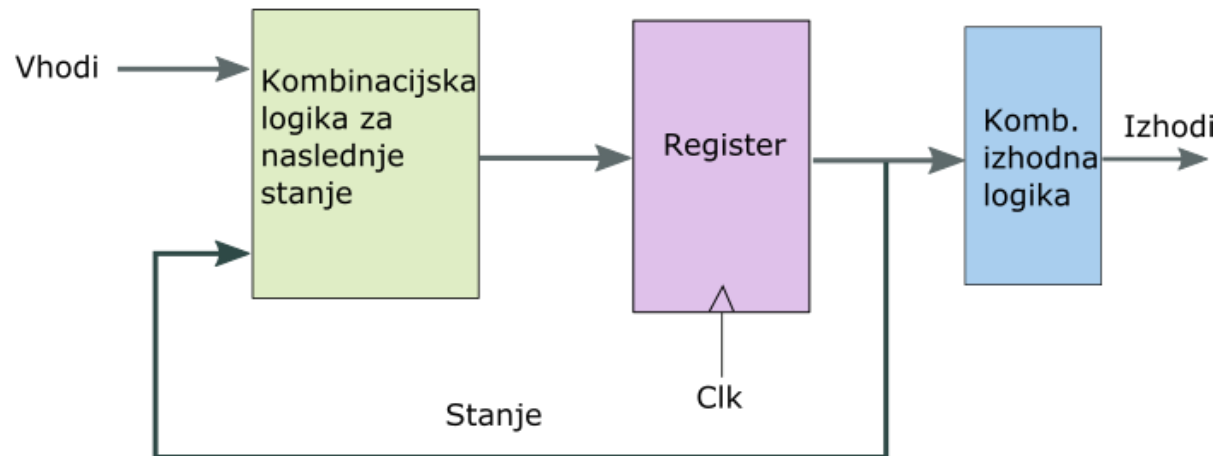
CENTRALNA PROCESNA ENOTA

Splošno

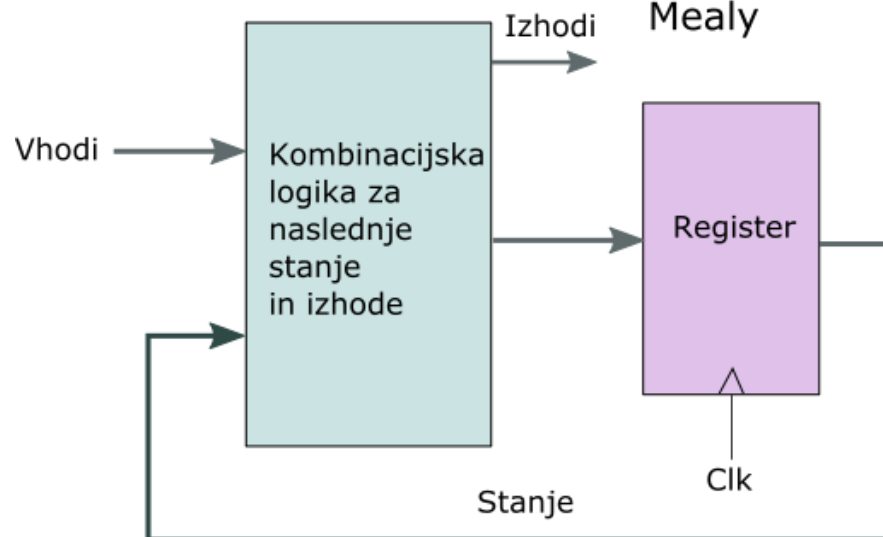
- CPE je digitalen sistem.
- Vsebuje **kombinacijska** in **sekvenčna** digitalna vezja
- **Stanje CPE:**
 - stanje sekvenčnih (pomnilnih) elementov
- Delovanje CPE je odvisno od
 - trenutnega stanja in
 - trenutnih vhodov

Konceptualna predstavitev sinhronskih digitalnih vezij

Moore

Mealy

- Vzemimo primer dvobitnega števca, ki periodično šteje od 0 do 3.
- Če vzamemo 2 D-flip-flopa, bo nižji imel na vhodu $D_0 = Q_0'$, višji pa $D_1 = Q_0 \text{ xor } Q_1$.
 - Imamo torej dvobitni register in kombinacijsko logiko iz enega invertorja in vrat xor.
 - Zakasnitev obojih vrat določa najmanjšo možno periodo
 - Seveda je treba upoštevati še vzpostavitevni in držalni čas
 - Tako je maksimalna frekvenca navzgor omejena

Delovanje CPE

1. **Dobava ukaza iz pomnilnika (fetch)**
 2. **Izvrševanje ukaza**
 - a) dekodiranje ukaza (in branje registrov)
 - b) izvedba ALE operacije (ali izračun naslova)
 - c) prenos operandov v CPE iz pomnilnika (po potrebi)
 - d) shranjevanje rezultata (po potrebi) – pisanje v register
 - e) $PC \leftarrow PC + 1$ (razen pri skokih)
- Ta cikel dveh korakov se ponavlja, dokler računalnik deluje
- Izjema so prekinitve (interrupt) in pasti (trap)
 - skok na nek drug ukaz

-
- Vsak od 2 korakov je sestavljen iz bolj elementarnih korakov
 - vsak traja eno ali več period ure CPE
 - urin signal
 - Pri sinhronih sekvenčnih vezjih se spremembe stanja prožijo ob aktivni fronti ure (prednja ali zadnja)
 - perioda ure CPE (t_{CPE}) je čas med dvema sosednima frontama
- $$f_{CPE} = 1/t_{CPE}$$

-
- Perioda je navzdol omejena z zakasnitvami kombinacijskih vezij
 - če bi bila krajša, se novo stanje ne bi imelo časa vzpostaviti
 - zato je frekvenca omejena navzgor
 - Opcija so (načelno) tudi asinhrona sekvenčna vezja
 - hitrejša (ni ure)
 - MIPS R3000 4x hitrejši kot sinhronski
 - težavna za načrtovanje

Podatkovna enota

- CPE lahko razdelimo na dva dela:
 - **kontrolna enota** (control unit), KE
 - generira kontrolne signale, ki vodijo delovanje (podatkovne enote, pomnilnika, V/I)
 - **podatkovna enota** (datapath), PE
 - ALE, registri

Načini implementacije CPE

- Različni načini (sinhronske) implementacije:
1. Celoten ukaz v 1 periodi ure ('single-cycle') – **enocikelni procesor**
 - dolga perioda!
 2. Ukaz v več periodah ure ('multi-cycle') – **veščikelni procesor**, ukazi pa se ne prekrivajo
 - Kontrolna enota vsebuje *končni avtomat* (FSM – Finite State Machine), ki nadzoruje dogajanje
 - Avtomat prehaja med stanji ob fronti ure
 3. Ukaz v več periodah ure, a se ukazi časovno delno prekrivajo (cevovod - 'pipeline') – **cevovodni procesor**

Implementacija enocikelnega procesorja

➤ Preprost primer:

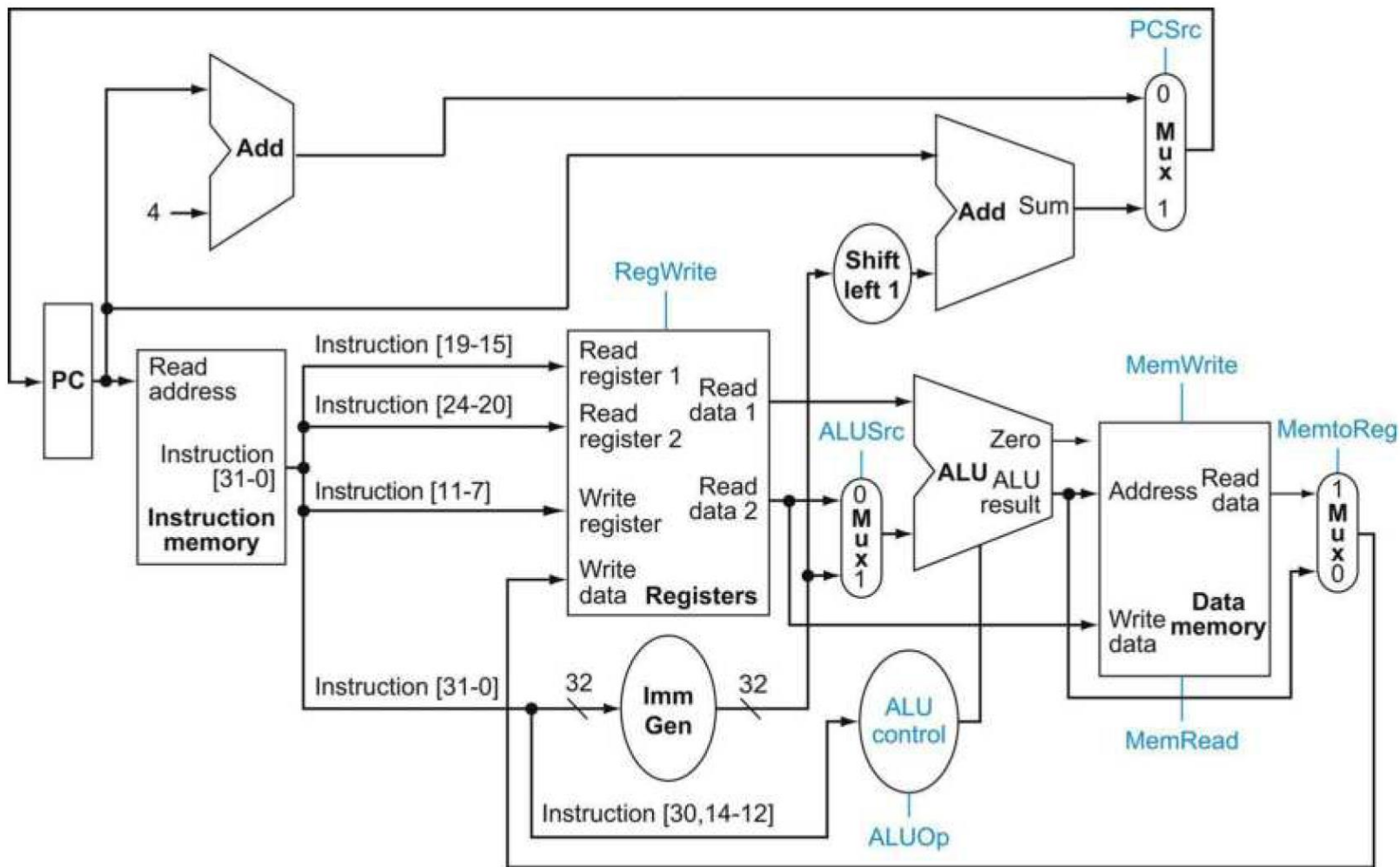
■ implementacija ukazov:

- lw,
- sw,
- beq,
- add, sub, and, or (format R)

➤ ALE operacija se izvrši nad dvema 32-bitnima vhodnima operandoma x in y

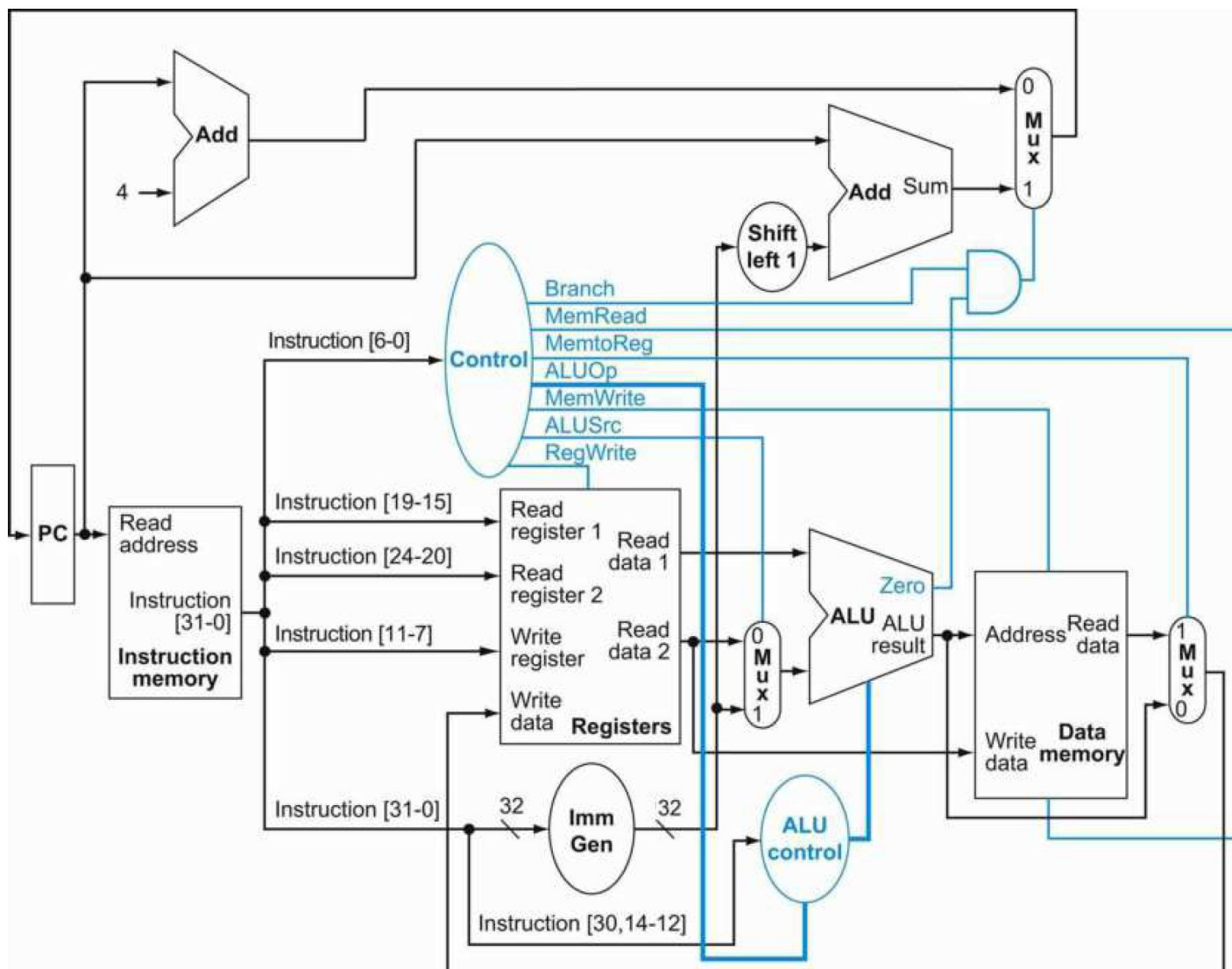
- Rezultat je 32-bitni izhod in bit *Zero*
- Signali ALEop (4 biti) pridejo iz kontrolne enote
 - ta jih tvori iz bitov operacijske kode (in podaljškov *funct*) ukaza

Podatkovna enota enocikelnega procesorja

Patterson, Hennessy: Computer Organization and Design RISC-V Edition: The Hardware Software Interface (Morgan Kaufmann)

Enocikelni procesor (z dodano kontrolno enoto)

➤ ALE s 4-bitno kontrolno kodo

- majhno kontrolno vezje na osnovi funct7, funct3 in 2-bitne kode ALUOp:
 - 00: add (za load in store)
 - 01: sub and test if zero (za beq)
 - 10: določena glede na funct

Opkoda	ALUOp	Operacija	funct7	funct3	ALE operacija	ALU control
lw	00	load word	xxxxxxx	xxx	+	0010
sw	00	store word	xxxxxxx	xxx	+	0010
beq	01	branch if equal	xxxxxxx	xxx	-	0110
(format R)	10	add	0000000	000	+	0010
(format R)	10	sub	0100000	000	-	0110
(format R)	10	and	0000000	111	and	0000
(format R)	10	or	0000000	110	or	0001

- Kakšen je namen vrat IN (AND)?
- Kontrolna enota mora za vsak ukaz določiti operacije, označeno na sliki z modro:
 - ALUsrc, Branch, MemRead, MemWrite, ...
- Kontrolna enota je v primeru enocikelnega procesorja kar preprosta tabela
 - zato jo lahko realiziramo s kombinacijskim vezjem (ali bralnim pomnilnikom)

Ukaz	ALUsrc	MemToReg	Reg-Write	Mem-Read	Mem-Write	Branch	ALUOp
format R: add, sub, and, or	0	0	1	0	0	0	10
lw	1	1	1	1	0	0	00
sw	1	X	0	0	1	0	00
beq	0	X	0	0	0	1	01

➤ Primer programa:

Naslov	Ukaz	Format	Polja (f3 je funct3)	Strojna koda
0x1000 L7:	lw x6, -4(x9)	I	imm _{11:0} rs1 f3 rd op 1111111111100 01001 010 00110 0000011	FFC4A303
0x1004	sw x6, 8(x9)	S	imm _{11:5} rs2 rs1 f3 imm _{4:0} op 0000000 00110 01001 010 01000 0100011	0064A423
0x1008	or x4, x5, x6	R	funct7 rs2 rs1 f3 rd op 0000000 00110 00101 110 00100 0110011	0062E233
0x100C	beq x4, x4, L7	B	imm _{12,10:5} rs2 rs1 f3 imm _{4:0} op 1111111 00100 00100 000 10101 1100011	FE420AE3

Zmogljivost enocikelnega procesorja

➤ Najdalj traja ukaz LW:

- PC se naloži po uri (t_{pcq} = propagation delay clock-to-q),
- Branje ukaza iz pomnilnika (t_{mem}),
- RF bere ReadData1 (t_{RFread}),
 - obenem se razširja predznak odmika (se: sign-extension) in gre preko mux-a na ALE ($t_{se} + t_{mux}$),
- ALE sešteje bazo in odmik (t_{ALE}),
- Podatkovni pomnilnik bere iz tega naslova (t_{mem}),
- Mux MemtoReg izbere ReadData (t_{mux}),
- Result se mora pojaviti malo (vzpostavitevni čas, setup time, $t_{RFsetup}$) pred fronto ure

$$t_{CPE} = t_{pcq} + t_{mem} + \max(t_{RFread}, t_{se} + t_{mux}) + t_{ALE} + t_{mem} + t_{mux} + t_{RFsetup}$$

- označeni z rdečo so običajno večji od ostalih - po grobi oceni je perioda malo večja kot

$$2t_{mem} + t_{RFread} + t_{ALE}$$

- CPI (clocks per instruction) = 1

- Primer: Določi najmanjšo možno periodo ure pri zakasnitvah elementov, podanih v Tabeli.
- Koliko časa traja program z 10^9 ukazi?

$$t_{CPE,min} = 30 + 250 + 150 + 200 + 250 + 25 + 20 = 925 \text{ ps}$$

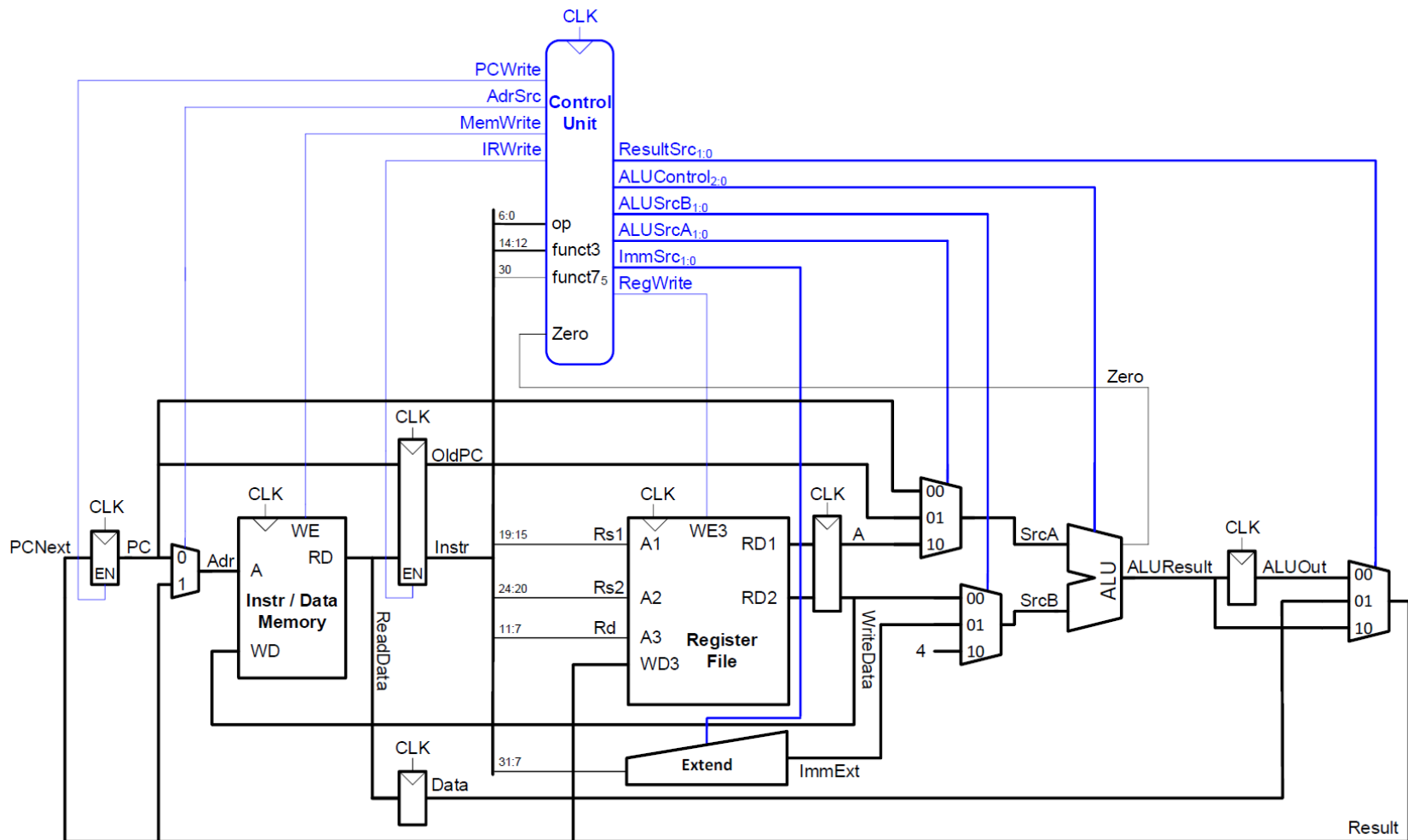
Program traja 925 ns.

Parameter	Element	Zakasnitev [ps]
t_{pcq}	register propagation clock-to-q	30
t_{se}	razširitev predznaka (sign-extension)	20
t_{mux}	multipleksor	25
t_{ALE}	ALE	200
t_{mem}	branje iz pomnilnika	250
t_{RFread}	branje registrov (register file)	150
$t_{RFsetup}$	vzpostavitev RF	20

Implementacija večcikelnega procesorja

- Vsak ukaz potrebuje za izvedbo nekaj period ure
 - v vsaki periodi se izvrši ena podoperacija
- Preprost primer:
 - implementacija ukazov: lw, sw, beq, add, sub, and, or
- V tem primeru dodamo nekaj registrov:
 - Instr (ukazni reg.), Data, ALUOut, OldPC, A, ...

Večcikelni procesor

Harris & Harris: Digital Design and Computer Architecture
(Morgan Kaufmann)

Kontrolna enota večcikelnega procesorja

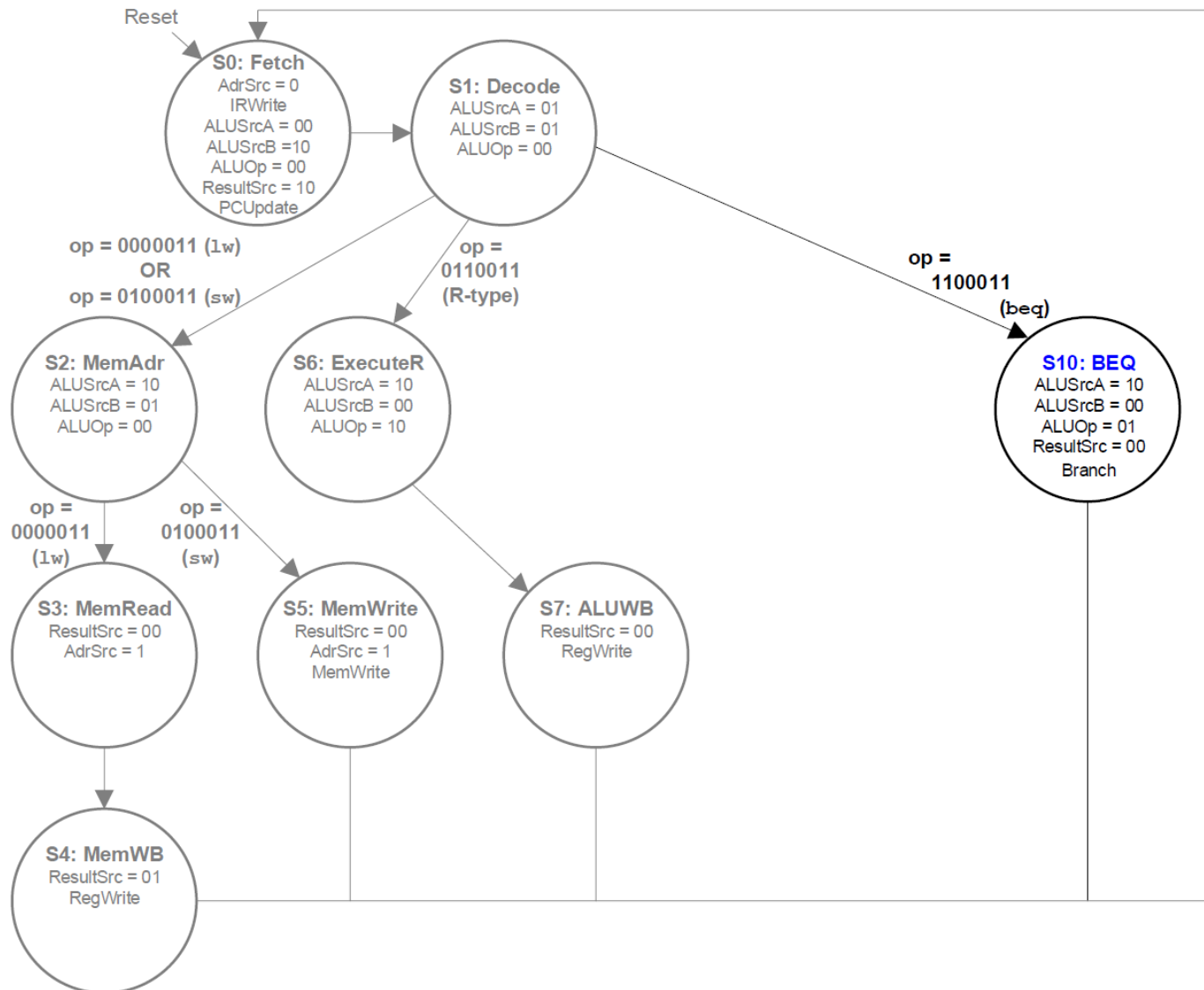
- Podatkovna enota je pasivna
 - naredi samo tisto, kar od nje zahtevajo kontrolni signali
- Kontrolna enota (KE) mora vedeti za vsak ukaz, kateri koraki so potrebni in katere signale je treba aktivirati v določeni periodi
 - KE je zapletena
 - večina napak pri razvoju novega računalnika je v KE
- Delovanje KE lahko podamo z **diagramom prehajanja stanj** (DPS)
 - med stanji se seveda prehaja ob aktivni fronti ure
- Temu ustreza **končni avtomat** (finite state machine, FSM)

- V vsakem stanju sta definirani dve funkciji:
 1. **Funkcija naslednjega stanja.**
 - določa, pri katerih pogojih (vhodni signali) se izvrši prehod v vsako od možnih stanj
 2. **Funkcija izhodnih signalov**
 - določa, kateri izhodni signali so v danem stanju aktivni

- Končni avtomat realiziramo s kombinacijskimi in sekvenčnimi vezji
 - npr. vrata in flip-flopi

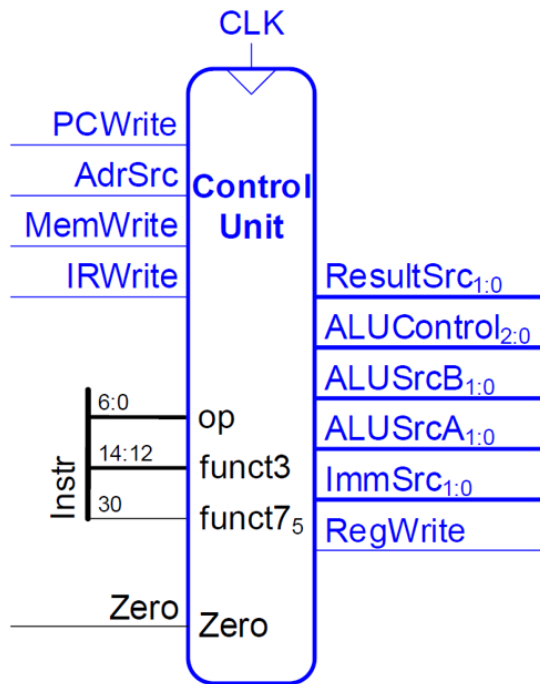
- Najprej potrebujemo popoln DPS

DPS končnega avtomata, ki nadzoruje delovanje večcikelne CPE:

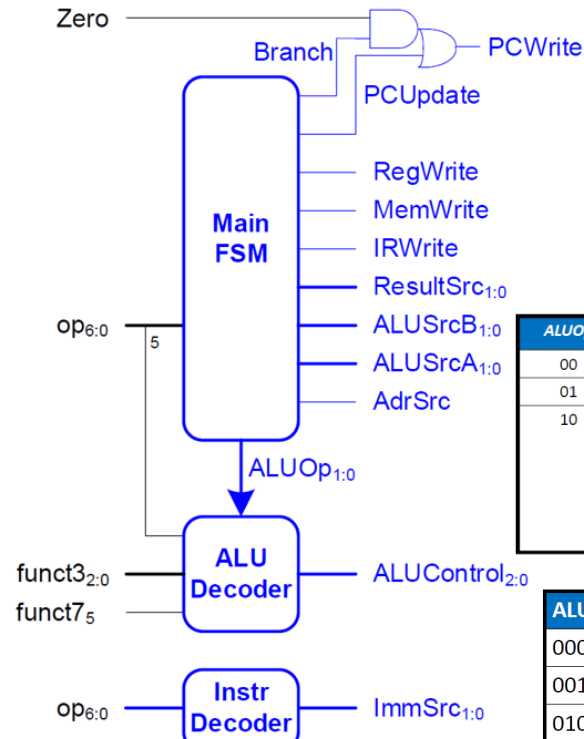

Kontrolna enota

High-Level View

Low-Level View

op	Instruction	ImmSrc
3	lw	00
35	sw	01
51	R-type	XX
99	beq	10

ALUOp	funct3	op ₅ , funct7 ₅	Instruction	ALUControl _{2:0}
00	x	x	lw, sw	000 (add)
01	x	x	beq	001 (subtract)
10	000	00, 01, 10	add	000 (add)
	000	11	sub	001 (subtract)
	010	x	slt	101 (set less than)
	110	x	or	011 (or)
	111	x	and	010 (and)

ALUControl _{2:0}	Function
000	add
001	subtract
010	and
011	or
101	SLT

- DPS ima 9 stanj
 - 4-bitni register stanja
 - kombinacijsko logiko, ki iz stanja, registra IR in vhodnih signalov tvori naslednje stanje in izhodne signale
- Zaradi preproste zgradbe ukazov lahko precejšen del bitov IR peljemo mimo KE v PE
- Kontrolna enota ima precej izhodnih signalov (do 20)

Realizacija kontrolne enote

- CPE lahko izvršuje ukaze na 2 načina (to vpliva na realizacijo kontrolne enote):
 1. **Trdo ožičena logika (hard-wired logic)**
 - vezje (logična vrata, pomnilne celice, povezave)
 - trdo ožičena pomeni, da so povezave fiksne
 - spremembe so možne le s fizičnim posegom
 2. **Mikroprogramiranje**
 - pri vsakem ukazu se aktivira ustrezno zaporedje **mikroukazov (mikroprogram)**
 - mikroprogrami so shranjeni v kontrolnem pomnilniku CPE
 - mikroukazi so primitivnejši od običajnih in jih izvršuje trdo ožičena logika
 - počasnejše, vendar lahko spreminjamo ali dodajamo ukaze, ne da bi spreminjali vezje
- Uporabnika način izvajanja ukazov v resnici ne zanima

Mikroprogramska kontrolna enota

- Pri nekaterih računalnikih je število ukazov, formatov in načinov naslavljanja lahko zelo veliko
 - za Intelove procesorje 80x86 bi potrebovali več tisoč stanj
- **Mikroprogramska kontrolna enota** je narejena kot majhen računalnik
 - diagram prehajanja stanj se pretvori v **mikroprogram**
 - vsako stanje je en **mikroukaz**
 - mikroprogram je shranjen v bralnem pomnilniku (ROM)
 - **firmware**
 - za majhen primer zadostuje ROM s 512 lokacijami (9-bitni naslov)
 - za vsak ukaz obstaja majhen mikroprogram (iz mikroukazov, ki so bolj primitivni)
 - pri potencialnem spreminjanju ukazov je mnogo lažje spremeniti mikroprogram, kot pa vezje

CPI

- Čas izvrševanja različnih ukazov na večcikelnem procesorju je različen
 - vsak ukaz rabi določeno celo št. urinih period, vendar nekateri ukazi ne potrebujejo vseh korakov
 - pri enocikelnem procesorju je trajanje periode ure določeno z najpočasnejšim ukazom, pri večcikelnem pa z najpočasnejšim *korakom ukaza*
 - pri enocikelnem procesorju je CPI vsakega ukaza seveda 1, pri večcikelnem pa več (tipično od 3 do 6)

- Povprečen **CPI** (Clocks Per Instruction) za nek program:

$$CPI_{idealni} = \sum_{i=1}^n p_i \cdot CPI_i$$

- p_i je relativna pogostost (verjetnost) posamezne vrste ukaza
- CPI_i je število urinih period za ukaz vrste i

- Pogostost posameznih skupin ukazov je precej odvisna tudi od programa, ki ga poganjamo
- Npr. nek prevajalnik za C uporablja 46% ALE ukazov, 36% ukazov za prenos podatkov in 18% kontrolnih ukazov
 - Če upoštevamo CPI ukazov v spodnji tabeli in predpostavimo, da je število load ukazov trikrat večje od števila store ukazov, dobimo:

$$\begin{aligned}CPI_{idealni} &= 0,46*4 + 0,36*(0,75*5+0,25*4) + 0,18*3 = \\&= 1,84 + 1,71 + 0,54 = \\&= \mathbf{4,09}\end{aligned}$$

Vrsta ukaza	CPI _i (število urinih period na ukaz)
Ukazi load	5
Ukazi store	4
Ukazi ALE	4
Skoki	3

- Če za CPI_i vzamemo najmanjše možno število urinih period, dobimo $CPI_{idealni}$, ki ne vključuje izgubljenih urinih period zaradi zgrešitev v predpomnilniku
- Čas izvrševanja pa je v splošnem odvisen tudi od časa za dostop do pomnilnika, ta pa od pogostosti zgrešitev v predpomnilniku (PP)
 - Vsi ukazi potrebujejo en dostop do pomnilnika (za prevzem ukaza), ukazi za prenos podatkov (load in store) pa še enega
 - Povprečno število urinih period pri upoštevanju PP upošteva še povprečno število čakalnih urinih period ($CPEperiod_{\text{čak}}$), ki so zaradi zgrešitev v predpomnilniku potrebne pri dostopih do pomnilnika
 - pri vsaki zgrešitvi je določeno število čakalnih urinih period (npr. 10) – temu se reče tudi *zgrešitvena kazen* (K_z)
 - Povprečno št. period = najmanjše št. period + povprečno št. čakalnih period:

$$CPI_{\text{resnični}} = CPI_{\text{idealni}} + CPEperiod_{\text{čak}}$$

- Povprečno št. čakalnih period = št. pom. dostopov (N) × verjetnost zgrešitve × št. čakalnih period:

$$CPE_{\text{periode}_{\text{čak}}} = N \cdot (1-H) \cdot K_z$$

- Če je verjetnost zadetka (H) v predpomnilniku npr. 95% in $K_z = 10$, je povprečno število čakalnih urinih period enako $N \times 0,05 \times 10$

➤ Število urinih period na ukaz

- najmanjše
- povprečno (upoštevata tudi zgrešitve v predpomnilniku)

Vrsta ukazov	Število pomnilniških dostopov	Najmanjše število urinih period na ukaz	Povprečno število urinih period na ukaz
load	2	5	6
store	2	4	5
ALE (format R)	1	4	4,5
BEQ	1	3	3,5

- Če upoštevamo torej 95% verjetnost zadetka ($H=0,95$), dobimo:

$$\begin{aligned}CPI_{resnični} &= 0,46 * 4,5 + 0,36 * (0,75 * 6 + 0,25 * 5) + 0,18 * 3,5 = \\&= 2,07 + 2,07 + 0,63 = \\&= 4,77 = CPI_{idealni} + 0,68\end{aligned}$$

- Lahko določimo tudi parameter **MIPS** (Million Instructions Per Second):

$$MIPS = \frac{f_{CPE}}{CPI \cdot 10^6} = \frac{1}{CPI \cdot t_{CPE} \cdot 10^6}$$

- Na MIPS vpliva frekvenca ure
 - npr., pri 2 GHz bi dobili za ta C-prevajalnik $2000/4,77 = 419$ MIPS

Kritična pot, ki navzdol omejuje periodo ure, je vedno **med dvema registroma**:

- S_0 (PC+4):

$$t_{CPE,min} = t_{pcq(PC)} + t_{mux} + t_{ALE} + t_{mux} + t_{setup(PC)},$$

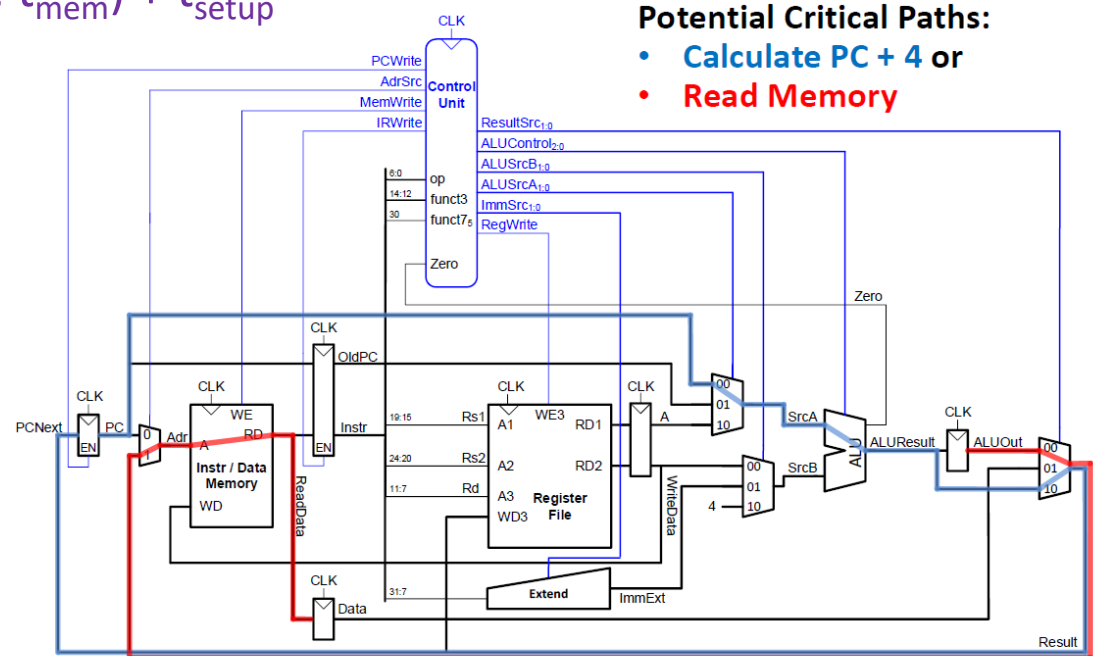
ali

- S_3 (MemRead):

$$t_{CPE,min} = t_{pcq(ALUOut)} + 2t_{mux} + t_{mem} + t_{setup(Data)},$$

Torej:

$$t_{CPE,min} = t_{pcq} + 2t_{mux} + \max(t_{ALE}, t_{mem}) + t_{setup}$$

➤ Primer:

- a) Kolikšna je najmanjša možna perioda ure, če uporabimo enake elemente (glej Tabelo spodaj), kot pri primeru enocikelnega procesorja?
- b) Koliko časa traja v povprečju en ukaz, če vzamemo primer C-prevajalnika?
- c) Koliko časa se izvaja program z 10^9 ukazi, če vpliva predpomnilnika ne upoštevamo?

■ Izračuni:

- a) $t_{CPE, \min} = 30 + 2 \cdot 25 + 250 + 20 = 350 \text{ ps}$
- b) $CPI_{\text{idealni}} \cdot t_{CPE} = 4,09 \cdot 350 \text{ ps} = 1,432 \text{ ns}$
- c) Program z $I = 10^9$ ukazi traja:
 $I \cdot CPI_{\text{idealni}} \cdot t_{CPE} = 1,432 \text{ s}$

Parameter	Element	Zakasnitev [ps]
$t_{pcq(PC)}$	register propagation clock-to-q	30
t_{setup}	vzpostavitev registra	20
t_{mux}	multipleksor	25
t_{ALE}	ALE	200
t_{mem}	branje iz pomnilnika	250
t_{RFread}	branje registrov (register file)	150
$t_{RFsetup}$	vzpostavitev RF	20

Merjenje zmogljivosti CPE

- Zmogljivost CPE ni isto kot zmogljivost računalnika!
 - vplivata tudi zmogljivost pomnilniškega in V/I sistema
 - zmog. CPE in zmog. računalnika lahko enačimo le, če sta pomnilniški in V/I sistem dovolj zmogljiva (da CPE ne čaka), kar pa je problemsko odvisno
- Za zmogljivost CPE je merodajen čas izvrševanja programa
- Če zanemarimo V/I, je čas izvrševanja programa enak času, ki ga potrebuje CPE (CPE čas)

$$CPE \text{ čas} = \text{Število ukazov programa} \times CPI \times t_{CPE}$$

CPI ... povprečno št. urinih period na ukaz (Clocks Per Instruction)

- Te tri lastnosti so medsebojno odvisne (pa tudi sredstva za njihovo izboljšanje):
 - t_{CPE} (f_{CPE}): odvisna od hitrosti in števila digitalnih vezij, pa tudi od zgradbe CPE
 - CPI: zgradba CPE in ukazi
 - Število ukazov, v katere se prevede program: ukazi in lastnosti prevajalnika
- Posamezna od teh lastnosti ni merilo!
- Čas je seveda odvisen tudi od programa, vhodnih podatkov in velikosti problema
- Zmogljivost (Performance) je obratno sorazmerna s časom izvajanja programa:

$$Zmog \propto \frac{1}{CPE\check{c}as}$$

- Pohitritev (Speed-up) pri primerjavi 2 procesorjev (ali pa stare in nove verzije enega procesorja):

$$S = \frac{Zmog_A}{Zmog_B} = \frac{CPE\check{c}as_B}{CPE\check{c}as_A}$$

- Marsikdo primerja različne CPE kar na osnovi frekvence ure (f_{CPE})
 - slabo, ker je lahko zelo zavajajoče
 - neka CPE nižje frekvence ima lahko krajše CPE čase kot neka druga CPE višje frekvence
- Pogosto se uporablja **MIPS** (Million Instructions Per Second):

$$MIPS = \frac{1}{CPI \cdot t_{CPE} \cdot 10^6} = \frac{f_{CPE}}{CPI \cdot 10^6}$$

- Z njim se CPE čas izrazi takole:

$$CPE \text{ čas} = \frac{\text{Število ukazov}}{MIPS \cdot 10^6}$$

- Tudi MIPS ni popolnomamero dajen:
 - odvisen od števila in vrste ukazov
 - pri enostavnejših ukazih je MIPS večji (čeprav jih potrebujemo več)
 - odvisen od programa
 - celo *Meaningless Indication of Processor Speed* 😊

- **MFLOPS** (Million FLoating point Operations Per Second)
 - operacije v plavajoči vejici so si (na različnih računalnikih) bolj podobne kot ukazi
 - ima smisel samo za programe, ki uporabljajo operacije v plavajoči vejici
 - proizvajalci so začeli navajati maksimalno (teoretično) zmogljivost
 - dosti večja kot na realnih programih
- **Sintetični “benchmarki”**
 - 1976: Whetstone, Linpack
 - 1984: Dhrystone (brez FP)
 - Quicksort, Sieve, Puzzle, ...
 - proizvajalci tudi tu niso stali križem rok ... 😊
 - npr. “optimizacija prevajalnikov”
- **SPEC** (Standard Performance Evaluation Corporation)
 - več programov, pogosto spreminjanje

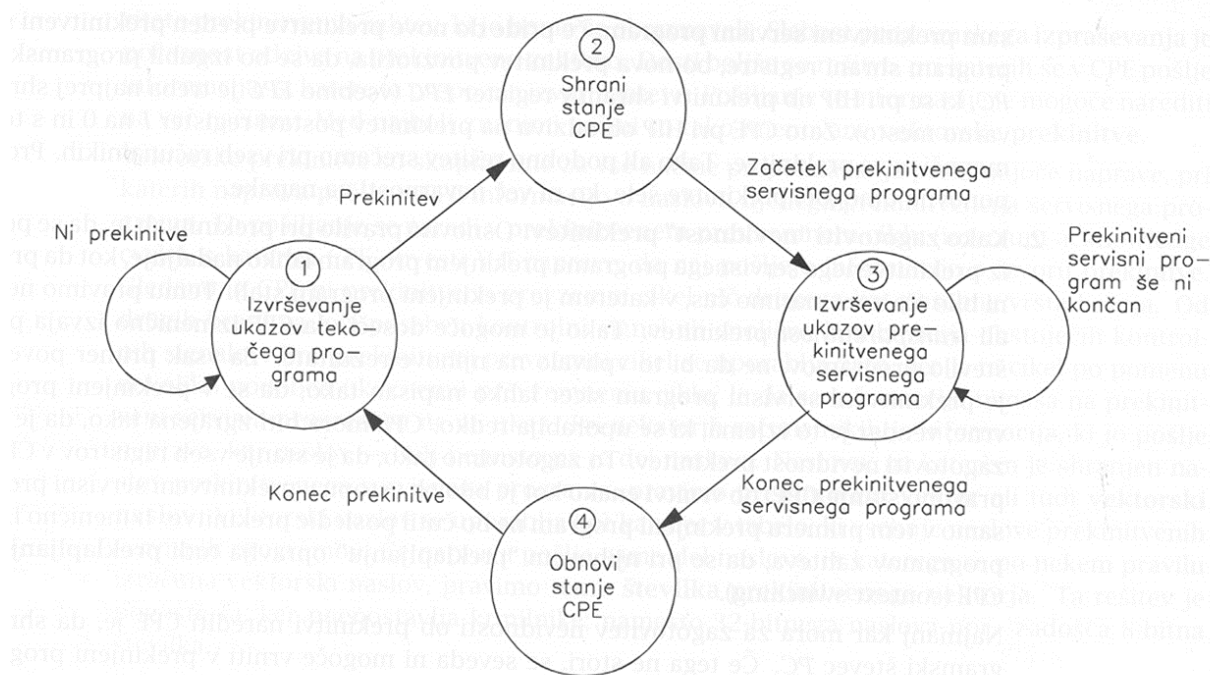
Prekinitve in pasti

- **Prekinitev** (interrupt) je dogodek, ki povzroči, da CPE začasno preneha izvajati tekoči program ter prične izvajati t.i. **prekinitveni servisni program (PSP)**
 - Zahteva za prekinitev pride v CPE od zunaj, npr. od neke vhodno/izhodne naprave
- **Past** (trap) je posebna vrsta prekinitve, ki jo zahteva sama CPE ob nekem nenavadnem dogodku ali celo na zahtevo programerja
 - pasti pridejo od znotraj
- Če ne bi bilo prekinitev in pasti, bi morala CPE stalno preverjati stanje mnogih naprav

➤ Primeri uporabe:

- zahteve V/I naprav ob različnih dogodkih
- napaka v delovanju nekega dela računalnika
- aritmetični preliv
- napaka strani ali segmenta (pri navideznem pomnilniku)
- dostop do zaščitene pomnilniške besede
- dostop do neporavnane pomnilniške besede
- uporaba nedefiniranega ukaza
- klic programov operacijskega sistema

- Pri prekinitvah razlikujemo 4 stanja:
- Normalno izvrševanje ukazov programa
 - Shranjevanje stanja CPE ob pojavu zahteve za prekinitev
 - Skok na prekinitveni servisni program in njegovo izvajanje
 - Vrnitev iz prekinitvenega servisnega programa in obnovitev stanja CPE

➤ 5 dejavnikov:

1. Kdaj CPE reagira na prekinitveno zahtevo

- najenostavneje je po izvrševanju tekočega ukaza
 - v tem primeru se mora ohraniti samo stanje programske dostopnih registrov (*R0-R31*, *PC*, *EPC*, *I*)
- programer lahko onemogoči odziv CPE na prekinitvene zahteve (bit *I*, ukaza *DI* in *EI*)
 - po vklopu so V/I prekinitve onemogočene, dokler se V/I naprave ne inicializirajo
 - če pride do nove prekinitve, preden prekinitveni servisni program shrani registre, lahko pride do izgube *PC*, ki se ob prekinitvi shrani v *EPC*

2. Kako zagotoviti “nevidnost” prekinitev

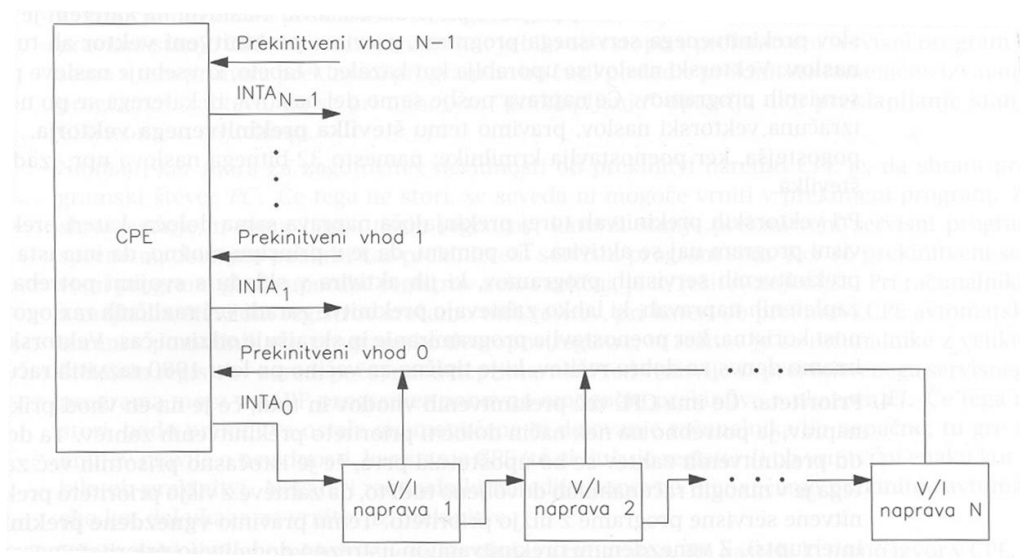
- treba je zagotoviti, da je stanje (registrov) CPE enako kot prej

3. Kje se dobi naslov prekinitvenega servisnega programa

- to je pomembno pri prekinitvah, ki prihajajo od zunaj
- najprej je treba ugotoviti, katera naprava je zahtevala prekinitve
 - če je na vsakem prekinitvenem vhodu samo ena naprava, je problem trivialen
 - drugače je, če je na enem prek. vhodu več naprav, ali če ima ista naprava več PSP
- najpreprostejše je **programsko izpraševanje** (polling)
 - CPE bere registre vsake V/I naprave, v katerih je bit, ki pove, ali je naprava zahtevala prekinitve
 - če je, izvrši skok na njen prek. servisni program
 - polling je zamuden
- običajen način pa so **vektorske prekinitve**
 - naprava pošlje v CPE naslov njenega PSP v **prekinitvenem prevzemnem ciklu**, s katerim CPE obvesti V/I naprave, naj pošljejo informacijo o izvoru prekinitve
 - ta naslov se imenuje **prekinitveni vektor** ali **vektorski naslov**, ki se običajno izračuna iz **številke prekinitvenega vektorja** po nekem pravilu (tu zadošča npr. že 8-bitno število)
 - možno je tudi, da ima ena naprava več PSP

4. Prioriteta

- če ima CPE več prek. vhodov in več naprav na posameznem vhodu, potrebujemo neko prioriteto.
- **vgnezdene prekinitve** (nested interrupts), pri katerih zahteve z višjo prioriteto prekinejo prek. servisne programe z nižjo prioriteto
- **prekinitveni krmilnik** omogoča računalnikom, ki imajo CPE z enim samim bitom za omogočanje prekinitev, bolj fleksibilno obravnavo prioritete
- določanje prioritete je možno izvesti tudi z **marjetično verigo** (daisy chain): naprava, ki ni zahtevala prekinitve, spusti določen signal v naslednjo napravo, tista pa, ki jo je, zapre signalu pot in vrne CPE ustrezno informacijo, da jo CPE lahko prepozna

5. Potrjevanje prekinitve

- potrebno zato, da naprava spusti prekinitveni vhod (da se prekinitev ne servisira večkrat)
- dva načina:
 - programsko: prekinitveni servisni program piše v nek register krmilnika naprave
 - strojno: z nekim signalom (ali kombinacijo večih) se obvesti napravo